

THESES PHILOSOPHICÆ

QUAS DEO FAVENTE,

Ingenui aliquot ADOLESCENTES Laureæ Magisterialis
Candidati è Collegio Sancti Salvatoris Nostri, Universitatis
ANDREANÆ, 20 die Julii, horis & loco solitis erudi-
torum Examini subjicient.

Præside ALEXANDRO SCRIMSOUR.

CANDIDATORUM NOMINA.

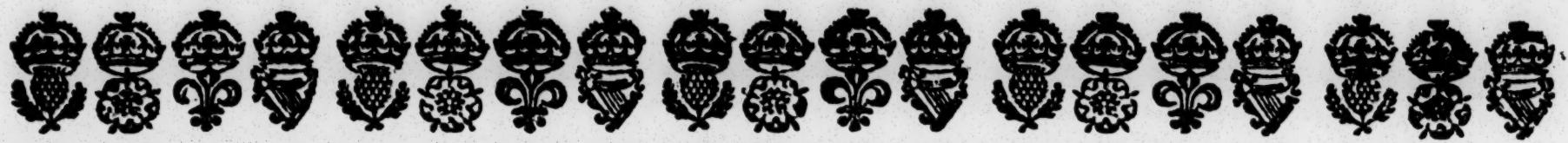
ALEXANDER M'GIE,	*	GEORGIUS REID,	*	JOANNES DAE,
ALEXANDER PATERSON,	*	GULIELMUS ARTHUR,	*	JOANNES LINDSAY,
ALEXANDER REID,	*	GULIELMUS CADDEL,	*	JOANNES THOMSON,
ALEXANDER STUART,	*	GULIELMUS FISHER,	*	JOANNES WATSON,
ANDREAS BROUH,	*	GULIELMUS STUART,	*	JOANNES WEDDERBURN,
ANDREAS SPALDEN.	*	GULIELMUS WATSON,	*	PATRICIUS STUART,
CAROLUS ARESKIN	*	JACOBUS NAIRN	*	THOMAS KER,
DAVID BALFOUR	*	JACOBUS ROBERTSON,	*	WALTERUS DUNCAN,

AMBROSIUS, OFF. L. I. C. 26.

Nihil est quod magis proficiat ad vitam honestam quam ut credamus, eum judicem futurum, quem
& occulta non fallant, & indecora offendant, & honesta delectent.

EDINBURGI,
Excudebat Jacobus Watson. M. DC. XCVII.

*PRÆSTANTISSIMIS, GENEROSISSIMIS, AMPLISSIMISQUE,
DOMINIS,*

D. GEORGIO S^t. CLAIRE

De *KINNAIRD*, Equiti Baronetto.

ET

D. JACOBO BETHUN

Illustrissimi Domini de *BALFOUR*, Inlytæ Bethunorum
in *SCOTIA* Familiæ principis dignissimi.

FILIO primogenito & HÆREDI meritissimo.

*Excelsæ indolis atque optimæ speci Juvenihs, quos non minus propria Virat
tus & eximia futuræ Magnitudinis præsagia, quam Natalium splendor
illustres & omni laude maiores fecere : In stativis nostris Philosophicis,
non ita pridem, inter Antepilanos facile primis, nunc vero Patronis mul-
tis nominibus colendis, Mecenatibus summopere suspiciendis.*

Theses hasce Philosophicas in affectus deditissimi & observantiae per-
petuæ tesseram,

D. D. C. q.

ALEXANDER SCRYSOUR, Præses.

THESES PHILOSOPHICÆ

I. **M**ULTAS esse in mente nostra cogitationes, quibus ad sententias de rebus ferendas; & ad objecta proposita prosequenda vel fugienda excitamus, quotidiana docet experientia, harum autem sententiarum plurimas esse falsas, atque inde actiones multas malas & erroneas profluere, plus satis constat: Nostra proinde maxime interest summo studio niti, ut propositiones veras a falsis, certas ab incertis discernamus, atque ut mentem verarum ac utilium cognitionum thesauro locupleremus.

II. Hunc in finem ipsæ nostræ cogitationes sunt serio perpendendæ, ut inde perspiciamus quænam sint retinendæ, quænam rejiciendæ, & quibus modis ad alias nobis usui futuras perveniamus. Inter cogitationes primæ occurunt Ideæ, quæ sunt tanquam rerum imagines, quibus mediantibus, ipsas res earumque relationes cognoscimus; atque hæ quidem variarum sunt specierum, prout diversa nobis exhibent objecta, vel diversimode circa eadem versantur: quædam enim nobis repræsentant entia imperfecta; ita ut eorundem imperfectio ex ideis nobis constet; hoc autem cognoscere nequiremus, nisi etiam esset in mente nostra idea entis perfecti, cuius intuitu nobis innotescit res aliis ideis representatas esse imperfectas; negationes quippe & privationes, quales sunt imperfectiones, à nobis intelligi non possent, nisi adessent ideæ istarum qualitatum quarum sunt negationes aut privationes: Aliæ nostrarum idearum sunt universales, aliæ singulares, aliæ adæquatæ, aliæ inadæquatæ, quas omnes aliasque plurimas explicant Logici; omnium autem perfectio in eo consistit, quod clare, distincte, & quantum fieri potest, adæquatè repræsentent ea quibus repræsentandis destinantur.

III. Verum mens non tantum Varias rerum ideas in se percipit, sed etiam (mediantibus ideis) Varia format de rerum relationibus judicia; de quibus imprimis notandum quasdam ideas tales esse, ut ipsis semel perceptis, mens nequeat se cohibere à sententia ferenda de quæsita earum relatione, quales sunt ideæ totius & partis; hisce enim propositis, si quæratur *num totum sit parte majus*, talem deprehendimus naturam mentis nostræ, ut nequeat non persuaderi totum esse sua parte in eis: Cuivis autem ideas hasce, relationem propositam, & modum quo mens circa easdem versatur perpendenti apparebit, nihil esse in hisce quod mentem nostram determinat, præter evidenter eorum perceptionem: Et cum intimâ hac conscientiâ reperianaus talem esse mentem nostram ut proprio naturæ ductu feratur ad sententias istiusmodi ferendas, cogimur ratum hoc effatum habere *Evidenter perceptis est assentendum*. Atque hoc non tantum tenet in sententiis ex sola idearum consideratione latis, sed etiam cum ex idearum propositarum cum aliis collatione, earum relationes deducimus; ita ut nihil in mente nostra quod eam' necessario determinat præter *Solanam Evidentiam* reperiatur.

IV. Tanta est hujus Evidentiæ vis, ut omnes quantumvis Sceptici eandem agnoscere cogantur; cum enim profitentur se rationum æquiponderantia vel evidentiæ defectu ab assensu præbendo cohiberi, satis manifestant se ab interna evidentiâ determinari; nam ipsis hoc saltem est agnoscendum, rationum æquiponderantiam vel evidentiæ defectum esse rationem satis validam, qua persuadeantur assensum cohibere; nihil autem rationis hujus validitatem monstrat, vel eos ad eam agnoscendam determinat, præter evidentiâ: Hic itaque est Lapis Lydius quo propositiones omnes sunt probandæ, hoc solo data à quæsiis sunt distinguenda, si aliquid firmi aut mansuri in scientiis stabilitate cupiamus.

V. Cum itaque constet quid mentem nostram determinet ad sententias de ideis ferendas, inquirendum deinde num ullæ res ideis nostris repræsentatæ extra mentem existant, mentem enim ipsam quod attinet, manifestum est eam esse, cum tales edat operationes; sumus itaque, sed unde? vel an semper tales sumus, quales jam observamus nos esse? At æternitas vel sempiterna existentia tales respuit mutationes quales in nobismet deprehendimus, aliquando itaque existere cœpimus: An ergo existentiam hanc à nobismet habuimus, vel an alteri eandem debemus? priori assentire requimus, cum evidenter perceptis repugnet; quod enim non existit nec sibi nec alteri existentiam tribuere potest: Posterior igitur est agnoscendum: Erat itaque aliud cui nos ex-

stentiam debemus: illud aliud vel erat à se, vel ab alio; atque ita procedendum, usque dum concedatur *Ens* aliquod à *Se*: Nam series infinita causarum & effectuum, in qua nunquam ad causam quæ sit à se perveniat, esse nequit: Unaquæque enim causa in ista serie (quantacunque fuerit) est ab alio, cum velint infinitam hanc seriem tueres nullam esse à *se*; si unaquæque sit ab alio, singulæ sunt effectus, si singulæ sint effectus, tum datur aliqua causa prior omnibus hisce effectibus: Ast aliquid esse prius serie infinita est absurdum, absurdum itaque etiam est & evidentiæ repugnat talem dari seriem infinitam. Et proinde tandem proveniendum ad primam causam; quæ cum sit à se, id est tantas habeat perfectiones ut existentiæ causa aliunde non sit petenda, existentiam in conceptu suo necessario involvet; est itaque *Ens* necessarium, æternum, ac independens, & proinde infinitè perfectum seu *Deus*.

VI. Quamvis nulla sit res cuius existentia supposita nos non dicit in cognitionem existentiæ divinæ, & quo perfectior est res supposita cò plures perfectiones divinæ exinde deduci possunt; cum tamen nostra propria existentia, sit effectus nobis notissimus, nullum evidenter est medium quo existentia Dei probetur; paucissimas enim exigit suppositiones, & viâ brevissimâ ad conclusionem quæsiuam dedit: Probato autem primam causam seu *Deum* esse, atq; esse infinite perfectum, viæ istæ, *Causalitatis*, *Eminentiae*, & *Negationis*, cognoscendi perfectiones divinas, omnes sunt legitimæ; licet sola prima ipsius existentiam & perfectiones optime demonstreret, reliquæ enim sunt tantum occasiones quibus ducimur ad perfectiones hasce contemplandas, & priore non supposi à demonstrationis evidentiâ destituantur.

VII. Tantæ sunt perfectiones divinæ, ut plures dari Deo omnino repugnet; *Deum* enim independentem prius demonstravimus, plura autem independentia esse nequeunt & proinde nec plures Dii: *Deus* hic unicus, cum sit infinite perfectus, est etiam infinite sapiens, *Bonus*, *Justus* & *Verax*; *Sapientia* enim & *Bonitas*, *Justitia* & *Veracitas* omnibus fatentibus inter perfectiones numerantur, & quidem tales ut ex se nullam imperfectionem dicant.

VIII. Reperto naturæ nostræ authore, atque hisce paucis de eodem demonstratis, jam nobis innotescit *Evidentiam* non tantum esse assensu formam, verum etiam eandem pro veritatis Criterio esse admittendam, ita ut ea omnia pro veris sint habenda quæ evidenter percipiuntur ita se habere; cum enim experiamur nos ita constitutos ut evidenter perceptis nequeamus non assentire, si evidenter percepta aliter se haberent, quam in evidente perceptione exhibentur, etrandi necessitas nobis ab ipso naturæ Authore imponeretur, quod *Bonitati*, *Sapientiae*, ac *Veracitati* divinæ repugnat: *Evidentia* autem hæc non ad solas intellectus puri ideas; sed etiam ad passivas mentis facultates tam superiores quam inferiores debitis circumstantiis adhibitas, est extendenda: Atque eandem ita latè acceptam, esse omnis certitudinis humanæ fundamenum nulli dubitamus.

IX. Cum solus *Deus* sit à *se*, solus quippe infinite perfectus; solus etiam necessario existit, alia itaq; omnia sunt contingentia, & existentiam suam atque naturam à *Deo* habent: *Deus* autem ob infinitam perfectionem sibi solus ad plenissimam & maxime completam felicitatem sufficit; & proinde non ex ulla naturæ necessitate, sed ex solo suo benefacito, *Quia ipse ita vivum est, omnia quæcumque sunt aut esse possunt constituit & creat ad Gloriam suam*; neque enim inferior ullus finis infinitis naturæ divinæ perfectionibus dignus esse potest, & aliquem ut sibi proponat summa ipsius *Sapientia* postulat; nam gloria *Dei* est manifestatio & quasi expansio perfectionum divinarum, manifestantur vero perfectiones divinæ cum opera *Dei*: alia constituantur ut ea eadem, pro modulo, sint umbras quasi & representationes, ita ut Authorem perfectissimum demonstrent; *Deus* autem cum in se suisque perfectionibus summe acquiescat & delectetur, ipsi etiam placent eamdem representationes, & proinde beneplacito divino maxime convenit omnia ad hanc perfectionum exemplar & ad easdem manifestandas constituere: *Omnia itaque ad Dei Gloriam sunt facta.*

X. Sicut absoluta naturæ divinæ perfectio exigit ut finem optimum, suam nempe gloriam & honorem, sibi semper proponat; ita summa *Dei* prudentia postulat, ut finem hunc mediis apertissimis premoveat: solus autem ipse *Deus* media apertissima optime novit, & comodissime disponere potest; summa itaque *Dei* perfectio postulat, ut ipse omnia Regat ac Disponat, secundum consilium suum sapientissimum: seu ipsæ perfectiones divinæ, *Deum* universi Restorem ac Dominum necessario constituant: Non quod *Deus* mundum hunc vel ullam creaturam necessario condiderit,

sed quod, positis creaturis, infinitæ Dei perfectiones evidenter ostendant ipsum creaturarum suarum curam & regimen exerce non posse; neque hoc ab ulla necessitate extrinseca, sed à sola Dei perfectione provenit.

XI. Regimen hoc divinum & absolutum in creaturas dominium, non tantum perfectionibus divinis optime convenit, sed etiam ipsis creaturatum naturis maxime congruum est: Maxime enim decet creaturas à divina benignitate prorsus pendentes, ipsis regimini subjici. Porro sive corpora sive spiritus creatos, prout jam constituantur, spectemus, regiminis divini documenta apparet: Nam, hoc non admisso, miranda mundi exterioris Machina, pulchro quem cernimus ordine mechanicis motus legibus, disponi non potuisset; quamvis ponamus Deum initio materiæ massam creasse, eidemque certam motus quantitatem statim modis communicandam & variandam impressisse: Natura etiam spirituum, in primis mentis humanæ, regimen hoc divinum necessario postulat; cum enim facultatibus praedita sit, quibus verum à falso, congruum ab incongruo discernere, congruum prosequi, incongruum fugere possit; palabunda prorsus & incerta vagaretur; si nulla ipsis praescriberetur norma qua actiones suas dirigeret; norma autem aliunde quam à Rectori procedere nequit; neque Rector ullus à Deo diversus esse potest, in cuius regimine mens plene acquiescere poslit; & prouinde ad plenariam mentis acquiescentiam; regimen divinum est necessarium.

XII. Quæ Dei regimini subjiciuntur, vel cæco imperu feruntur, vel præeunte ratione semet determinant; quocirca Regimen divinum late acceperum dividi potest in *Mechanicum & Rationalem*: hujus posterioris ea sola sunt *capacia*, quæ voluntatem Dei intelligere & ad illius praescriptum actiones suas compouere poslunt, ita ut si eidem non sint conformes ipsis merito imputari possint; cum agentibus Mechanicis nulla imputatio proprie conferat, adeoque nec præmia nec pœnæ.

XIII. Dato Dei in creaturas dominio, vel posito quod Deo competit *jus regendi* creaturas, obligatio in homine ut ipsis voluntati parere est etiam concedenda; unum enim absque altero ponni aut intelligi nequit: Obligatio quippe in eo qui obligatur est qualitas moralis, quia quis præstare quid aut pati tenetur; quæ definitio non differt à *juris consultorum* qua dicitur *Vinculum juris* quo necessitate astringimur alicujus rei præstandæ, si modo necessitas moralis & intrinseca, non physica & bruta intelligatur: Jus autem Dei ad creaturas regendas usque imperandum esse nequit, nisi creaturæ etiam teneantur obedientiam ei præstare.

XIV. Obligationis originem ab infinitis Creatoris perfectionibus (quæ postulant ut opus suum mediis aptissimis ad finem optimum perducant) potius deducendam existimamus, quam cum Hobbes à sola *potentia* Dei irresistibili; nam secundum hunc Authorem, in statu Naturali, unde argumentum suum ad hanc obligationis originem ostendendam desumit, eadem ratione qua quisque *jus* habet aliis imperandi, cæteris æque *jus* est resistendi, atque cum jure resistendi obligatio minime consistit, quamvis enim vis resistentiam cohibeat, ramen resistendi *jus* non tollit: vel cum doctissimo *Witfio* & aliis à Dei *Eminentia* seu *virtute* hoc quippe ad regiminis naturam respectum nullum dicit, & ficto Epicuri Deo conveniret, præterea *Eminentia* Angelorum nullum ipsis fundat imperium in homines: Neque tatis placent eti litissimi *Puffendorfius* & *Cumberlandus*, dum obligationis fundamentum à præmiis & pœnis arcessunt; hic enim agitur de obligatione, quam qui violant jure puniri possunt, quæ proinde à sanctione omnino est diversa.

XV. Cum Deus sit summus universi Rector, hominesque ipsis voluntati parere teneantur; Dei Voluntas nobis quodvis faciendum aut omittendum præscribens, quomodounque cognita, est *Prima & summa Morum regula*: Voluntas autem Dei nobis innotescit vel ex consideratione Dei, nostri, aliorumque operum divinorum, vel externâ ac positivâ ejusdem revelatione; unde Lex divina alia est *Naturalis* alia *Positiva*.

XVI. Deus, ut prius ostensum, suam gloriam in omnibus sibi proponit, & cum nequeat sibi dissentire, vult etiam omnes homines secum in summo hoc fine promovendo consentire; & proinde reserunt omnes homines Dei gloriam pro viribus promovere: Dei autem Gloriam optimè promovemus dum ipsum, (modo ipsis Naturæ congruo) colimus, & Creaturarum impressis rationalium, perfectionem promovemus: At Creaturarum rationalium perfectio est earundem bonum; illud quippe rei cuiusvis Bonum est quod ei prodest, eandemque conservare vel perficie idoneum existit: Adeoque ex consideratione naturæ divinæ appetet, Deum velle ut homines ipsi.

ipsum colant, & reliquorum agentium rationalium bonum pro viribus promoteant. Sola agentia rationalia hic ponuntur, quia hisce homo maxime prodeste potest, & agentia bruta destinata videantur ut hisce immediate inserviant eorumque bonum promoteant; qui itaque agentium rationalium bonum rite promoveret, brutorum Bonum etiam promotebit: Conatus finem hunc optimum pro viribus promovendi, vel promptum & alacre omnium facultatum exercitium huc tendens, comodissime aclar. D. Cumb. uno *Benevolentiae* termino exprimitur.

XVII. Ipsa etiam hominis natura eximiis mentis facultatibus & corporis membris ac viribus constituta, satis monstrat ipsius Autorem, cum ad finem hunc summum destinasse; hæc enim omnia penitus considerata evincunt hominem sibi soli non esse natum, sed ad Dei gloriam promovendam, tum rationali ipsius cultu, tum universali erga alios omnes benevolentia, qua ipsorum commodis studemus, ipsosque voluntati & perfectionibus divinis magis magisque conformati reddimus. Congenitus etiam propriæ felicitatis amor (quo ea necessaria cupimus quæ ad nostram conservationem necessaria videntur) ostendet aliorum Dei & hominum benevolentiam (siquidem rectæ rationis dictamen sequi velimus) esse nobis procurandam; nam hinc pendentiam hujus quam futuræ Vitæ commoda: Aliorum autem benevolentiam medio aptiori conciliare non possumus, quam nosmet ipsis benevolos & commodos præbendo: Naturæ itaque Author qui tales nos constituit, ut hæc cognoscemus, cuperemus, & exequi possemus, hanc naturæ legem, ex nostra constitutione deductam nobis in vitæ normam præscriptam.

XVIII. Modus quo mens nostra circa objecta sibi proposita versatur, eandem veritatem non minus demonstrat; ipsa quippe recta ratio sibi semper congrua, & mentis nostræ indoles ostendunt similia de similibus esse judicanda singuli autem primo intuitu agnoscere & judicabunt sibi ad vitæ conservationem necessaria esse concedenda, quidni ergo etiam alteri, eadem natura prædicto, paria sunt concedenda? atqui hoc ipsum est benevolentia alios prosequi. Porro Bonum saltem apparet semper est appetitus objectum, quo itaque majus appetit bonum eo magis est appetendum; at commune hoc bonum Dei cultum & rationalium perfectionem complectens, est alio quovis bono majus, cum aliud quodvis sit tantum illius pars; & proinde maximum; summo ergo appetitus gradu est prosequendum, seu pro fine ultimo proponendum. Posito autem fine ponuntur etiam media; at medium aptissimum, in nostra potestate situm est benevolentia prius explicata: hæc igitur, Deo jubente, erga alios omnes est exercenda.

XIX. Sapientissimus naturæ Author benevolentiam hanc in creaturis Materialibus ac brutis, quantum ipsarum natura fert, optime adumbravit & conspiciendam exhibuit: Astronomorum enim observationes comprobarunt quadrata temporum planetarum periodorum esse in eadem ratione cum cubis mediarum a sole vel planeta primario distantiarum, Unde *Newtonus* Clariss: hujus saeculi philosophus demonstrat vires Planetarum centripetas esse reciproce ut quadrata radiorum: Vis etiam Centripeta seu gravitas corporum extra terræ superficiem ceteris paribus, comprehenditnr esse in reciproca ratione quadrati distantiae a Centro: Atque proclive est judicare eandem tendentiam mutuam omnibus *Systematis solaris* corporibus esse impressam, cum in omnibus nobis notis reperiatur, & ejusdem influxu Cometæ omnes ac planetæ in suis orbitis retineantur, ut & pulchra nec minus miranda mundi materialis phænomena perficiantur: Nihil autem materiale mutuam hanc & universalem rationalium benevolentiam melius & apertius adumbrare potest; quicquid enim præstat universalis hæc tendentia seu gravitatio in mundo materiali, simile & analogum exequitur benevolentia in rationali, ut cuivis calculum ineunti & analogiam observanti apparebit.

XX. Duæ à Jurisconsultis ponuntur legis partes, quarum una imperando verandoque obligat, altera præmis vel pœnis ad parentum cogit: Atque hæc posterior pars *Sanctio* vocatur, quæ communiter restringitur ad pœnam violationi legis annexam. quamvis leges non minus præmis quam pœnis defendantur ac muniantur, & proinde illa pars saltem jure pro sanctione sunt habenda: immo leges naturæ præmis præcipue sanciri videntur: affectus enim nostri, animi & corporis bonis imprimis moventur & excitantur, mala autem saepius fugimus tanquam privationes bonorum quæ ex naturæ necessitate ad felicitatem efflagitamus: quo non obstante legislatoribus civilibus ratio satis constat, leges suas pœnis potius quam præmis sanciendi, materia enim omnibus Viriis actibus remunerandis in societate civili minime suppetet, quo circa cives ostentatione pœnarum, quæ in civitate nunquam deficiunt, à legum violatione sunt deterrendi,

XXI. Priorēm legis naturae partem, ē rerum natura hactenū deduximus, posteriorem partē evidētia eadē ē monsfrat: propria enim cujusque fœlicitas p̄mūm est maximum; at, qui agentium rationalium bonum promovet, suam etiam fœlicitatem promovet. et, cum sit hujus systematis pars: Deinde ipsum benevolentia exercitium interna pace ac tranquillitate, ex consensu & harmonia facultatum resultante, nos beat; atq; h̄c constituit immediatum virtutis p̄mūm, quo velut indicio universi Author & Rector monstravit se benevolentia hanc om̄ibus imperare, cū tales eos constituerit ut propriam fœlicitatem, pacem & tranquillitatem, quæ ab hac benevolentia separari nequit, necessario expeterent: deniq; commoda omnia & bona quæ à DEO & aliis hominibus sperare licet, sunt hujus benevolentiae p̄mūm, eā quippe solā h̄c nobis procurare possumus. Et quamvis benevolentia nostra aliorum actionibus bonis non semper remuneretur, sed effectu suo quandoque excedat; cum tamen probabilitus multo sit benevolentiam nostram alios ad paria reponenda maturam, quam eandem effectu hoc destitutam fore, major h̄c probabilitas, idoneum est argumentum quo homines ad eam exercendam impellantur.

XXII. Etsi fœlicitatis appetitus omnium animis imprestus plerumque primo nos excitet ad ea consideranda & quærenda quæ ad eandem conducunt, atque inde deducuntur ad aliorum DEI & hominum benevolentiam, sine qua nostra propria fœlicitas consistere nequit, expectandam; obligationis tamen origo hinc non est p̄tenda, ita enim commune bonum DEI cultus & rationalium commodum privato nostro bono subordinatum foret: Sed horum nexus à DEO constitutus habendus est pro Voluntatis divinæ indicio, quo nos certiores redditur rerum Naturas ita ordinasse ac disposuisse, ut inde nobis idonea suppeditarentur documenta voluntatis suæ de actionibus nostris ad benevolentiam hanc conciliandam ordinandis; benevolentia autem h̄c optime conciliatur DEU M colendo & aliorum perfectionem promovendo; at DEI cultu & creaturarum perfectione, perfectiones divinæ optime manifestantur; Manifestatio perfectionum divinarum est ipsius gloria, ut prius ostensum: Hic itaque nexus fœlicitatis nostræ cum aliorum benevolentia nos tandem deducit ad cognitionem voluntatis divinæ de actionibus nostris ad ipsius gloriam ordinandis: Atque hic figenda est mentis acies, & huic alia omnia subordinanda.

XXIII. Superius demonstratis in cumulum congestis appetit benevolentiam universalem quâ bono communis, DEI, sciz. cultui & rationalium perfectioni studemus esse Legum Naturalium summam: Primo, omnia habet ad legis vigorem necessaria; est enim legislatoris summi de officio nostro voluntas, cum ex DEI & creaturarum natura necessario sequatur: Satis etiam promulgatur, cum mentes nostræ ita constituantur, ut rerum naturas considerantibus aperta ejusdem appareant indicia; p̄mūis denique & p̄cēs evidenter lancit; h̄c enim benevolentia itatum omnium benevolorum, quantum ab ipsis fieri potest, fœlicissimum constituit; malevolentia autem sicut omnibus benevolentiae commodis nos privat, ita omnia tum hujus tum futuræ vita mala sunt ejusdem genuina propago. 2do. Lex h̄c alias omnes suo sinu complectitur; omnium enim facultatum exercitium circa objecta debita, ad finem optimum dirigit. Atque hoc nomine benevolentiam hanc etuditorum Grotiorum, Puffendorf i aliorumque Jurisconsultorum Socialitatis, quam legum naturalium summam constituant, p̄ferendam censemus; benevolentia enim nostræ p̄cipua pars sunt officia DEO immediato ipsius cultu p̄stanta; p̄dicti vero Authores officia h̄c è socialitate deducentes, eatenq; tantum p̄stanta demonstrant, quatenus iisdem commoda reddimur societatis membra, quæ proinde societatis commodis, secundum hosce Authores, subordinantur,

XXIV. Benevolentia universali, quâ reciproca officia in publicum commodum conferuntur, stabilitâ, stabiliuntur omnia ad officia h̄c necessaria; officia autem h̄c necessario postulant rerum multarum & personarum usum, quæ ob finitam suam naturam eodem tempore pluribus & oppositis inservire non possunt, quo itaque diversis inserviant necessario sunt dividendæ. & DEO ad cultum necessaria, aliisque ad conservationem requisita, aut quæ innoxiae sunt utilitatis, quo commune bonum promoveatur sunt concedenda; adeoque DEUS finem & media h̄c in genere nobis p̄scribens, jus p̄sentibus necessariis utendi nobis confit: At futurus rerum & personarum usus ad vitam futuram eandam habet rationem, quam p̄sens eatundem fruitio ad vitam p̄sentem; pari itaque ratione rata quædam & durabilis rerum ac operarum divisio, quo in sequentibus vita partibus prospiciatur, ab eodem naturæ Authore conceditur; ac ut aliis imperturbatus eoruadē sis usus p̄cipitur: unde constat jus omne singulorum ad ea quæ vere necessaria & utilia sunt ad cuiusque conservationem (quatenus à vi h̄c arripiendi distinguitur) ex eo tantum nasci quod h̄c certissima sint media quibus DEO hominibusque interventes, Gloriam divinam promoveamus; & proinde, si Gloria DEI postuleretur, nemur sanguinem vitalem profundere quo ipsis inserviamus: Absurde itaque Hobbius, sylvan: Reg: aliique leges omnes naturales à propriæ conservationis studio derivant, eamq; super omnia curandam ingeminant.

XXV. Divisio hujusmodi, quæ instar proprietatis est, facile consistit cum aliqua communione, hucusque igitur absolute rerum divisio & plenum in easdem dominium non stabilitur: At boni publici cura, observatis communionis in commodis ex neglectu & philautia non debitè limitata oriundis, ad ulteriorem divisionem & plenius dominium constituendum omnes moveret. Perpetua Voluntas jus suum sive priore sive posteriore modo quæsūtum cuiquæ tribuendi est Justitia (personarum scz. justitia enim actionum est recta earundem ad personam applicatio) quæ ita late accepta virtutes omnes in se continet: Cum autem quæ cuivis debentur & sua sunt, vel ad esse, vel tantum ad bene esse, sint necessaria, unde ad illa jus perfectum, ad h̄c imperfectum haberi dicitur, congruum est illa quam hac rigidiore modo exigi posse; quæcūq; priori modo nobis debentur, fas est in libertate naturali, cum ultro non tribuuntur, alterum vi bellove ad ea prestanda cogere; posse.

actioni vero modo debita, cum cujusque pudori relinquantur, vi bellove extorquenda non sunt, absurdum
quoniam est remedium morbo molestius & perniciens adhibere. in civitate autem constitutis ius perfectum com-
petere dicitur, ad ea pro quibus civitatis leges (quæ plerumque juris naturalis vestigia sequuntur) actionem
concedunt: Cum ea cuivis exhibentur quæ ipsi tantum jure imperfecto sunt debita, observatur *Justitia universalis*; *Justitia* autem *particularis* ea cuique præstare nititur, quæ ipsi jure perfecto debentur. Porro quæ cuivis de-
bentur, ei competunt vel quatenus est civitatis publicæ membrum, vel ei ius oritur ex pacto cum quolibet pri-
vato circa res & actiones in commercium venientes, atque hinc petenda est diviso *justitia* in *distributivam* &
Commutativam.

XXVI. Officia universali benevolentia lege nobis præscripta diversimode distibui poterint, omnium tamen
conveniendissime ad tres reducuntur classes: alia quippe Deum, alia alios homines, alia denique nosmet ipsos
spectant; & pro vario modo quo in hac objecta tendunt, diversas virtutum classes etiam subeunt; omnia au-
tem hunc in finem suu præstanda, ut Deo ipsis gloriam promovendo obtemperemus: Officia Deum spectan-
tia hoc fere redeunt, ut mens debito perfectionum divinarum, atque ipsis ab iisdem omnimodx dependentiæ
sensu imbuta, Dictis factisque internum hunc mentis sensum manifestare conetur: Officia nosmet spectantia
postulant ut mentis non minus quam corporis cultura, ut & affectuum regimine ex rectæ rationis præscripto,
ad commune bonum promovendum idonea siamus instrumenta: Officia alios homines spectantia vel ex uni-
versali benevolentia lege, nullo interveniente facto humano, fluunt vel factum aliquod humanum suppo-
nunt; illa absoluta, hac Hypothetica dici merentur. Absoluta sunt primo singuli alium quemvis tanquam sibi natura-
liter aqualem trahent; atque hoc hominum æqualitas a virtutu æqualitate, absurdio & sophistico Hobbi argumen-
to, non est deducenda; sed ex eo quod singuli homines sint communis hujus civitatis Dei membra, & proinde
quæcunque ullus jure hujus civitatis vel naturæ humanæ sibi præstanda expectat aut postulat, eadem aliis pari
jure donatis ab ipso sunt concedenda, Secundo, Nemo ledatur; Universalis enim benevolentia, qua omnium
bonum promovere tenemur aliorum jura sarta testa ipsis relinquenda non tantum docet sed etiam, Tertio, Ut
aliorum emolumentum quantum commode fieri potest promoveatur, præscribit: Quarto. Pacta & promissa cum aliis sunt
ineunda, cum enim multis subsidiis & bonis hinc profuentibus, homines commode satis & certa ratione absq;
pactis & promissis frui nequeant, quo commune bonum promoveatur & vita humana commoda reddatur, ea-
dem postulat naturæ lex: Quinto. Pacta inita & promissa facta sunt absque furo & fraude observanda; alias tantum
aberunt a communi bono promovendo ut ejusdem maxima futura sint impedimenta: hisce fundamentis nititur
obligatio omnium officiorum hypotheticorum, quæ varia sunt prout varie inter homines de iisdem fuerit
conventum.

XXVII. Prædicta legum naturalium summâ non obstante, multæ actiones remanent indifferentes; duæ enim vel plures quandoque sunt actiones, quarum singulis finis propositus æqualiter obicitur; harum itaque quævis pro lubitu fieri potest, absque violatione legis naturalis, quæ bonum communum pro viribus promovendum exigit; proinde unaquæque harum actionum dicitur indifferens: Atque hisce diligendis & determinandis occupantur leges simpliciter *positivæ*, quibus, negatæ actionum ante legum positivarum lationem indifferentiæ, nullus esse poterit locus.

XXVIII. Principiis hisce positis impia Hobpii dogmata p̄dissim in ipsius scriptis occurrentia, quibus religionis naturalis, ver̄e virtutis & societatis civilis fundamenta evertere nititur, suo pondere ruunt; quod paucis in specimen adductis ostendere lubet; Primo falsum est bonum ab hominum appetitu pendere aut vagis eorundem opinionibus esse metiendum; illud quippe naturale bonum est quod rei cuiusvis naturam conservat vel perficit, conservatio autem vel perfectio naturae non pendet ab incertis hominum opinionibus sed firma est & uniformis, bonum vero morale conformitatem actionum vel habituum rationalium cum lege connotat, at lex firma est & stabilis, proinde boni etiam moralis natura est determinata: Secundo. Ex universalis benevolentia prius ostensa patet Hobbius immerito contendere hominem non esse naturā ad societatem aptum, aut statim naturae esse statum belli in quo omnia singulis licent. Tertio, Rerum & personarum divisio lege Naturae pr̄scrip̄ta Hobbius omnium ad omnia abunde refellit: Denique (hisce enim diuini uon immorabimur) obligatio legum naturalium independenter ab omni iacto humano aut positiva earuendem revelatione ex ipsa reium confederatione evidenter constat; frustrā itaque est Hobbius dum contendit rectae rationis dictamina non esse leges proprie dictas, nisi quatenus à Deo in scripturis lata & claris verbis precepta sunt. Talia quidem proposuisse levioris esset momenti si ad primārum naturae statum ab Hobbio factum restringerentur, verum ipse ad civitates omnes communi imperio in terris non subjectas eadem extendit; & proinde ab omnibus ingenuis ac verae virtutis alumnis suminopere sunt cavenda.

Boeth: de consol: philos: l: 3. Met: 9no.

O qui perpetua mundum ratione gubernas

Terrarum Cælique sator -----

Da pater augustani menti concordere sedem

*Dicitur in libro boni, da luce repert
In tenebris, et tenebris tibi desigere visus.*

